

ÚVOD

Vážení čitatelia,

otvárate pred sebou 13. číslo nášho časopisu Lingua et vita. Ide v poradí už o siedmy ročník a sme radi, že i vďaka vedeniu našej fakulty a univerzity môžeme naďalej počítať s jeho existenciou. Na úvod by sme chceli svojich čitateľov upozorniť, že časopis má od februára roku 2018 aj svoju vlastnú webovú stránku (linguaetvita.sk), za čo vďačíme predovšetkým Ing. Miroslavovi Horňákovi, vedúcemu Centra komunikácie a vzťahov s verejnosťou Ekonomickej univerzity v Bratislave, ktorý nám pomohol pretaviť naše myšlienky o webovej stránke časopisu do reálnej vizuálnej podoby. Z tohto dôvodu je pre časopis rok 2018 významný. Veríme, že jeho včlenenie sa do webového priestoru mu pomôže dať o sebe vedieť oveľa širšej vedeckej a učiteľskej verejnosti a rovnako sám poskytne svoje možnosti na publikovanie príspevkov našich zahraničných prispievateľov.

Z hľadiska dejinných výročí je pre nás rok 2018 rovnako mimoriadne významný. Listujeme v kalendári výročí významných dejinných udalostí a výročí narodení slovenských osobností literatúry a kultúry. Hneď v prvý deň tzv. osmičkového roku (2018) naša republika oslávila 25. výročie svojho vzniku ako suverénneho štátu. V jeho priebehu si však pripomenie aj 100. výročie založenia prvej ČSR, 50. výročie Pražskej jari či 30. výročie sviečkovej manifestácie za náboženskú slobodu a demokraciu.

Okrúhle jubileá narodenia majú v tomto osmičkovom roku viaceré osobnosti: politik a štátnik Milan Hodža, architekt Dušan Jurkovič, maliar Martin Benka, rozprávkár Pavol Dobšinský, spisovatelia a básnici Ján Smrek, Martin Rázus, Milan Rúfus a iní.

Z výročí historických udalostí si pripomíname ***100. výročie konca prvej svetovej vojny** (11. 11. 1918), ***100. výročie vzniku 1. ČSR** (28. 10. 1918), ***25. výročie vzniku Slovenskej republiky** (1. 1. 1993), ***50. výročie vzniku česko-slovenskej federácie** (28. 10. 1968), ***170. výročie udalostí revolučného roku 1848** (15. 1. 1848 – reč Ľudovíta Štúra na Uhorskom sneme o jazykových právach Slovákov), (10. 5. 1848 – prijatie Žiadostí slovenského národa v Liptovskom Mikuláši), (19. 9. 1848 – prvé zasadnutie I. Slovenskej národnej rady), ***155. výročie založenia Matice slovenskej** (4. 8. 1863) a mnohé ďalšie.

Z významných okrúhlych životných jubileí si pripomíname ***300. výročie** (15. 4. 1718) **narodenia Adama Františka Kollára**, osvieteného vedca, ktorý ovplyvnil školskú reformu Márie Terézie, ***240. výročie** (14. 11. 1778) **narodenia Jána Nepomuka Hummela**, hudobného skladateľa a pianistu, ***190. výročie narodenia** (16. 3. 1828) **Pavla Dobšinského**, folkloristu, rozprávkara, literárneho historika, pedagóga, ***150. výročie narodenia** (23. 8. 1868) **Dušana Samuela Jurkoviča**, architekta, autora Štefánikovej mohyly na Bradle, staníc lanovky na Lomnický štít a iných významných objektov, ***130. výročie** (18. 11. 1888) **narodenia Martina Rázusa**, spisovateľa, evanjelického kňaza, politika – prvého predsedu SNS, ***130. výročie narodenia** (21. 9. 1888) **Martina Benku**, maliara, grafika, ilustrátora, výtvarného pedagóga a esperantistu, ***130. výročie narodenia** (10. 3. 1888) **Ivana Stodolu**, lekára, dramatika, spisovateľa, ***120. výročie narodenia** (16. 12. 1898) **Jána Smreka**, básnika, spisovateľa, redaktora, publicistu, ***110. výročie narodenia** (28. 8. 1908) **Maše Hal'amovej**, spisovateľky, autorky ženskej krehkej lyriky, ***100. výročie narodenia** (12. 12. 1918) **Štefana Žáryho**, básnika, prozaika, esejistu, prekladateľa, no a nesmieme zabudnúť ani na ***90. výročie narodenia** (10. 12. 1928) nášho básnika **Milana Rúfusa**.

Náš výber uvedených významných výročí je, pochopiteľne, limitatívny. Udalostí a osobností, ktoré by si zasluhovali pozornosť, je v roku 2018 veľa a o každej z nich by bolo čo napísať. Do nižšie uvedenej tabuľky preto vyberáme len časť z nich a ďalšiu časť zaradíme do 14. čísla. Nech uvedené informácie slúžia ako motív na štúdium alebo pripomenutie si tých udalostí a osobností slovenského dejinného a literárneho kontextu, o ktorých sme sa učili všetci ešte ako školopovinní.

<p>*300. výročie narodenia (15. 4. 1718) Adama Františka Kollára</p>	<p>Patrí medzi najvýraznejšie osobnosti vedy 18. storočia a považuje sa za jedného zo zakladateľov tereziánskeho osvietenstva. Bol knihovník, historik, pedagóg, filológ, publicista a dvorský radca Márie Terézie. Pre múdrosť a rozhladenosť ho podľa slávneho gréckeho filozofa nazývali „slovenský Sokrates“.</p>
<p>*190. výročie narodenia (16. 3. 1828) Pavla Dobšinského</p>	<p>Stal sa národným pokladom. Zanechal po sebe silný odkaz v podobe ľudových rozprávok a povestí. V dedinke Drienčany (okr. Rimavská Sobota) ostala po ňom fara, v ktorej 24 rokov pôsobil a napísal tie najkrajšie poklady. Návštevníci môžu vidieť izby a repliku stola, kde sa zrodila Zlatovláska, Laktibrada, Popolvár, ale aj malý nezbedník Janko Hraško.</p>
<p>*130. výročie narodenia (18. 11. 1888) Martina Rázusa</p>	<p>O ňom najviac povedia slová Jána Smreka: „<i>Básnik-apoštol a bojovník-gentleman</i>“, „<i>bolesť naša je ešte priveľmi živá..., aby sme... mohli už povedať o Rázusovi všetko, vlastne kdeže všetko... Tu musia nasledovať nie články, ale štúdie, ktoré sa rozrastú v knihy.</i>“ Rázus stelesňuje v sebe nielen svoj individuálny osud, ale kus novodobej slovenskej duchovnej histórie, novodobého slovenského myslenia a zápasov.</p>
<p>*120. výročie narodenia (16. 12. 1898) Jána Smreka</p>	<p>Svojou tvorbou sa zaraďuje medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenskej literárnej tvorby v 20. storočí. Jeho básnická tvorba sa vyznačuje jednoduchosťou a melodičnosťou a vo svojich dielach vyjadruje najmä lásku k človeku a životný optimizmus. Stredobodom jeho pozornosti bola často aj žena ako symbol mladosti, krásy a základnej hodnoty života. Vo svojich básniach definoval zásady svojej poetiky. Poslaním poézie je podľa neho vyvolávať najmä pocity krásy a harmónie.</p>
<p>*90. výročie narodenia (10. 12. 1928) Milana Rúfusa</p>	<p>Patrí medzi najvýraznejšie osobnosti slovenskej poézie. Všeobecne je považovaný za kultúrnu i morálnu autoritu, pretože dlhodobo nastoľoval otázky pravdy a krásy, písal o svetskej a božskej láske a hľadal ľudskosť a pravdu. Jeho básne sú jednoduché a zrozumiteľné, plné viery v Boha, pokory, skromnosti a lásky k životu.</p>

PhDr. Roman Kvapil, PhD.
výkonný redaktor